

Lina Sofia Lundin

Färgningsmanifestet

-The Expanded Field of Composting

Kandidat Textil Konst 2013

Examensarbete 15 hp

Sammanfattning

Mitt examensarbete handlar om den *tysta protesten* mot kemikalierna som finns i våra kläder. Textilindustrin är idag en av de smutsigaste industrier och skadar både naturen och människorna som arbetar där. Genom att arbeta med naturlig färgning och lära mig mer om komposten har jag undersökt möjligheterna att utvinna färg från något som finns mig nära. Materialet jag har färgat är mina gamla missfärgade eller fläckiga kläder som jag sorterat ut från garderoben.

Under hösten 2012 gjorde jag en *Minor Field Study* i Indien, där jag bland annat gick bredvid hantverkare på organisationen Avani för att lära mig mer om färgväxter, recept och rutiner. Jag besökte också symposiet ISEND 2012 i Malaysia, där forskare från hela världen träffades för att bland annat diskutera naturlig färgning, dess roll samt för- och nackdelar med att skala upp metoden på industriell nivå.

Mitt arbete består av två delar – min färgundersökning och ett textmaterial jag kallar *Färgningsmanifestet* där jag tar ett helhetsgrepp om en stor miljöproblematik och syftar att förmedla mina erfarenheter på ett inspirerande sätt.

Nyckelord

Den tysta protesten, Färgningsmanifestet, Hållbarhet, Indien, ISEND 2012, Kläder, Kompost, Minor Field Study, MFS, Naturlig färgning, Textil Konst, Växtfärgning, Återanvändning.

Innehållsförteckning

Förord	4
Inledning	5
Bakgrund	6
Min utgångspunkt	6
Kemikalierna i kläderna	6
Naturlig färgning	6
Fältstudien	7
Hemkomsten	7
Syfte	8
Mål	8
Frågeställning	8
Centrala begrepp	8
Metod och teknik	9
Arbetsmaterial	9
Färgningsprocessen	9
- Förbätning	9
- Färgbadet	10
- Tvättning	10
- Shiboriomknytning	10
- Färger och överfärgningar	10
Vardagen och hemmiljön	11
- Platsen	11
- A Dinner to Dye For	11
Text och bildmaterial	12
Resultatet	12
Arbetsprocessen	12
- Komposten	12
- Färgningarna	12
- Färgningsmanifestet	13
Gestaltningen	13
- Mina tankar under vägen	13
- Färgningsmanifestet – The Expanded Field of Composting	14
Diskussion	15
Slutord	16
Källförteckning/Referenser	17

Förord

*En hyllning till Alma
och alla andra före och efter henne.*

Jag vill sända ett stort tack till

SIDA´s Minor Field Study fond, Estrid Ericsons Stiftelse, Helge Ax:son Johnsons Stiftelse och Adlerbertska Stipendiestiftelsen som gjort det möjligt för mig att genomföra min research i Indien och mitt deltagande på symposiet ISEND 2012.

Dem som gjorde Färgningsmanifestet möjligt:

- Arctic Paper, Grycksbo
- Scandbook, Falun
- Sahlanders Grafiska, Falun
- Åke Gren, Falun
- Leksandsstolen, Siljansnäs

Alla organisationer, företag och hantverkare som under min fältstudie har delgett sina kunskaper och gett mig tid med dem, Mia Olsson och Jeanette Schäring som är två inspirerande konstnärer och växtfärgare, Professor Kari Steihaug, Studierektor Birgitta Nordström och mina studiekamrater. Sist men inte minst vill jag tacka min handledare Lina Selander, som stöttat mig genom mitt arbete.

Inledning

Jag bjuder härmed in dig att följa med på en färgningsresa. Genom misslyckade försök och roliga upptäckter. Från Sverige i väst till Indien i öst och hela vägen tillbaka igen. Allt komprimerat till en enda vecka, där en vardag lika gärna kan vara ett år eller ett halvt sekel med kunskap.

Detta är mina samlade erfarenheter där naturlig färgning blir en del av min livscykel. Maten kopplas ihop med kläderna jag bär. Genom det vi inte använder. Blasten på grönsakerna, skalet på frukten, resterna från middagen, den gamla bortglömda matlådan. Komposten.

Bakgrund

Min utgångspunkt

Mitt konstnärliga arbete har de senaste åren handlat om relationen mellan människa och klädesplagg samt behovet av mängd, variation och föränderlighet. Vardagsbehoven har stått i centrum och drivkraften att minska min egen miljöpåverkan - ett textilt utforskande arbete på både ett teoretiskt och ett hantverksmässigt plan. I teorin tänds ofta min gnista och i görandet blir saker mer begripliga – en process där jag agerar, diskuterar och reflekterar.

I tidigare arbeten som *Lånegarderoben* (2009) och *The Borrow Project* (2012) har jag undersökt delad klädkonsumtion och hur det skulle vara att låna kläder av andra. Aktiviteten i sig självt har där varit viktig. Under min utbildning har jag i materialkurserna arbetat med delar av större rum, där jag stegvis skapar de olika komponenterna, som en typ av rekvisita till mitt arbete. Det har varit ett sätt för mig att hålla ordning och förstå varför saker och ting är viktigt. Ett rum handlar om *Naturlig färgning*.

Jag har länge haft en stark önskan om att tyg, färgning och kläder ska samspela i ett holistisk skeende. För mig är det viktigt att förstå kärnan med det jag gör. Tillkomsten och återgången, samt relationerna där emellan.

Kemikalier i kläderna

Textilindustrin är idag en av de smutsigaste industrier som skadar naturen och människorna som arbetar där. I våra kläder kan man bland annat hitta skadliga azofärgämnen som ger klara och starka toner vid färgning, nonylfenoletoxilat, tungmetaller som krom, koppar, nickel, zink, kadmium och bly för att få fram gröna och blå toner, alkalier och syror som används vid blekning, klorerande blekmedel för att få riktigt vita textilier. Det är också vanligt med ftalater som används som mjukgörare i tygtryck, tributyltenn (TBT) som är ett konserveringsämne som ofta används på regnkläder och triclosan som ska verka antibakteriellt.¹

Hösten 2012 släppte Greenpeace rapporten *Toxic Threads* som visade på hur textilindustrin påverkade fisk- och djurlivet genom hela livs kedjan. Samtidigt lanserade de en stor *Detox-Kampanj* med syftet att få de stora klädkedjorna att vara giftfria år 2020, något som resulterade i att ett flertal aktörer skrev under – trots bristande kunskaper om miljövänligare metoder.²

Naturlig färgning

Om man går tillbaka i tiden så har människan länge färgat textila fibrer med växter, jord och mänskliga vätskor.³ Kunskaper som vi nästan glömt bort. Jag har alltid varit intresserad av kreativa lösningar och vetenskapen om vad våra kläder innehåller gjorde att jag ville lära mig mer om naturlig färgning.

På en förberedande skola fick jag lära mig om växtfärgning, en metod att färga textila fibrer med löv, mossa och växter. En miljövänlig metod men som kräver stora kärl och möjligheter att vara utomhus. Något jag fastnade för men inte fått chansen att fördjupa mig närmare i. Men efter en kurs i *Experimentell Växtfärgning*⁴ våren 2011, fann jag en undersökande metod som passade mig att arbeta med. Jag började testa om jag kunde färga med sådant som jag annars slängde i min kompostpåse, som till exempel skal, kärnor och avkok.

¹ ur "Den blinda klädimporten", Swedwatch rapport, 2008

² ur "Toxic Threads", Greenpeace rapport, 2012

³ <http://sv.wikipedia.org/wiki/Växtfärgning>

⁴ Experimentell Växtfärgning - kurs med konstnären Jeanette Schäring.

Fältstudien

Därför åkte jag under hösten 2012 på symposiet ISEND i Malaysia som handlade om *Naturlig färgning*, där ledande forskare från hela världen samlades för att diskutera färgningens roll och belysa för- och nackdelar med att skala upp metoden på industriell nivå. Vidare åkte jag på en Minor Field Study (SIDA´s fältstudie stipendium) i Indien. Under den tiden lärde jag mig mer om hantverket och fick en inblick i vad som kan vara utmaningarna för den befintliga produktion som färgar naturligt och vilken problematik de ställs inför vid eventuell uppskalning. Jag besökte olika små- och storskaliga färgningsproduktioner och under en tvåmånadersperiod gick jag bredvid hantverkarna på organisationen Avani i Kumaon-distriktet ⁵ för att lära mig mer om deras färgväxter, recept och rutiner.

Hemkomsten

Resan skakade om mig på flera plan och jag kände en stor ödmjukhet till alla människor jag mött och de erfarenheter jag berikats med. Jag funderade mycket på det överflöd vi har här i väst. I januari sorterade jag ut kläder från min garderob. Utmattad men nöjd. Med mina 20 kilo på ryggen hade jag klarat 35 graders värme och ett kallt Himalaya. Allt jag hade hemma klarade jag mig egentligen utan. De plagg som väntade på att bli omsydda, de med missfärgningar och fläckar eller de som hade en färg jag ogillade att bära valde jag att se som arbetsmaterial i mitt fortsatta arbete. Jag landade i samma tankar som jag arbetade med förra våren; Skulle den naturliga färgningen, i ett längre perspektiv, kunna förenas med matproduktionen? Då kan vi till exempel använda oss av blasten på grönsakerna eller i mindre system använda skalet på löken och den del av frukten som vi slänger. Jag blickade åter igen ner i min egen kompost - min enda källa, som storstadsbo, till naturliga pigment. Nya frågor blev aktuella och jag började tänka på hur komposten skulle kunna ge mina gamla fläckiga kläder färg.

Påverkan

Under min resa tänkte jag mycket på de giftiga kemikalierna i våra kläder emot ett naturligt sätt att färga in textila fibrer. Hur kan man få flera människor att bli medvetna om situationen och börja efterfråga miljövänligare alternativ? Vad skulle krävas för att få ett stort antal människor att säga *nej* till den smutsiga industrin? Om man skalade upp den naturliga färgningen – skulle det ens vara möjligt att kombinera den med matindustrin? Jag bestämde att jag skulle förflytta mig från teorin och de globala frågorna tillbaka till mig själv och mitt eget hem. Mitt arbete måste börja där jag står.

Inspirationskällor

Tre konstnärer och aktörer som följt mig det senaste året är Mahatma Gandhi, Joseph Beuys och Andrea Zittel. Mahatma Gandhi talar till mig med hans politiska protester – bland annat genom den fredliga civila olydnad och *tysta protesten* som uppmuntrade till självständighet hos det indiska folket. Detta ledde så småningom till Indiens självständighet från det Brittiska imperiet. Mahatma Gandhi är fortfarande en viktig del av den Indiska kulturen och hans politiska arbete med ovanliga metoder omnämns runt om i världen i flera sammanhang.⁶

Joseph Beuys konstnärliga praktik som handlade om livskonsten – han arbetade för att skapa samhällsförändring och menade att alla människor är potentiella revolutionärer.⁷

Andrea Zittel har sin praktik i hemmet. Hon arbetar med *Investigative living* där hon undersöker tid, kläder och bygger bostadsmiljöer.⁸ Hennes förhållningssätt och helhetsgrepp intresserar mig.

⁵ <http://www.avani-kumaon.org/>

⁶ http://en.wikipedia.org/wiki/Mahatma_Gandhi

⁷ http://en.wikipedia.org/wiki/Joseph_Beuys

⁸ <http://www.andreazittel.com>

Syfte

Mitt syfte är att göra en protest mot den smutsiga konventionella färgningsindustrin, i form av ett görande av det jag tror på. Genom att arbeta med naturlig färgning och lära mig mer om komposten har jag undersökt möjligheterna att utvinna färg från något som finns mig nära.

Mål

Målet har varit att få en ökad förståelse för naturlig färgning med komposten som utgångspunkt. Jag ville upptäcka och undersöka metoder som fungerar att färga olika textila material med. Viktigt var också att under denna period ringa in de centrala essenserna i mitt arbete för att kunna förena det med mitt formspråk. Ett önskat och mer långsiktigt mål var också att hitta en gestaltungsform som kan inspirera betraktaren att själv börja ställa frågor och i bästa fall börja undersöka färgningen hemma.

Frågeställningen

Kan jag hitta en metod för att färga med komposten? Kan jag färga mina kläder med min kompost? Hur kan jag gestalta mitt ställningstagande om pigment och färgning?

Centrala begrepp

Växtfärgning - naturlig färgning:

Dessa två betyder egentligen samma sak, men jag anser att *Naturlig färgning* är ett mer öppet begrepp som kan innefatta färgning med andra material än växter.

Kompost

Det jag kallar komposten är det färska hushållsavfall av skruttar, skal och kärnor som vi storstadsbor lägger i påsen under diskbänken. Jag har använt mig av avfallet de första dagarna innan det kommit för långt i sin förmultningsprocess eftersom de då ger bäst pigment eller separerat innehållet och låtit de torka för sig själv.

Tyst protest

Jag ser mitt arbete som ett politiskt arbete – det är en undersökning av hur ett vardagligt görande som jag kallar den *tysta protesten* kan väcka tankar och diskussion hos andra.

Självständighet

När jag nämner självständighet menar jag människorna självständiga från industrin. När man lär sig mer om ett ämne och teknik så ökar kunskapen och förståelsen för material och innehåll, vi blir därför mindre lämnade i någon annans händer. Kunskap ger makt att påverka.

Husbehov

I min strävan att bemästra färgningsprocessen vill jag göra det till en del av ett husbehov, där jag färgar för min egen del när helst jag behöver i hemmet.

Fermentering

Är en jäsningsmetod som kan hjälpa ett färgpigment att binda sig till den textila fibern.

Metod och teknik

Arbetsmaterial

Jag har arbetat med att färga mina gamla kläder som jag sorterat ut från min garderob. Plagg som hade missfärgningar och fläckar eller plagg jag längre inte behövde. De har utgjort mitt material när jag experimenterat mig fram för att hitta de delar ur komposten som ger färg. Att använda mig av redan befintliga klädesplagg och inte bidra till producerandet har varit något jag angripit på olika sätt under min utbildning. Det var därför en självklar väg att gå även under mitt examensarbete.

Färgningsprocessen

I färgandet har jag förhållit mig till komposten, de delar ur komposten som ger färg. Skruttar, skal, kärnor etc. som torkat eller som inte hunnit börja. När jag färgat har jag använt mig av de kunskaper som jag lärt mig under min tid i Indien och från tidigare växtfärgningskurser. Jag började testa om jag kunde färga med sådant som jag annars slängde i min kompostpåse. Under kurser och fördjupning har jag förstått fermenteringens nytta inom färgningen – där vinsten blir att man slipper använda sig av farliga bindningsmedel eller stora mängder av mineralsaltet alun som i höga doser kan vara farlig att släppa ut i naturen. Därför har jag även gjort kalla färgningar i burkar med tätt lock som varat i flera dagar.

Förbetning

Förbetning är en slags förberedelse av den textila fibern för att den ska kunna ta till sig färgpigmenten på bästa sätt. Jag har använt mig av mineralsaltet Alun och ibland vägt in det på 20 % av plaggets vikt, jag har sedan sparat Alunbadet för att kunna lägga nästa plagg däri osv. Jag har även låtit plagget ligga i ett bad med te i flera dagar, då te innehåller tanniner som gör att fibern på samma sätt förbereds för att kunna binda pigmentet.

Färgbadet

Jag kokade upp färgningsmaterialet under en timme för att därefter lägga i plagget och hålla en temperatur på 60-90 grader i en timme beroende på vilken materialkvalité den textila fibern hade. Vid fermentering har istället det uppkokade badet lagts i en burk tillsammans med plagget för att sedan ligga i några dagar.

Tvättning

Jag har därefter tvättat plagget för hand tre gånger för att de överflödiga pigmenten skall försvinna. Ibland har jag låtit plagget torka först innan tvättning. Här har det varit viktigt att använda ett PH-neutralt tvättmedel för att inte påverka färgtonen.

Shiboriomknytning

Tidigare under utbildningen har jag testat lite olika Shiboritekniker när jag färgat. Det är en japansk reservagemetod som genom olika vikningar eller omknytningar blockerar olika ytor så att färgpigmenten inte kommer åt fibrerna. Jag har framförallt använt mig av glaskulor som jag knutit in i plagget samt att jag har skruvat eller tvinnat plagg runt en metallpinne för att sedan lägga den i en burk under en längre tid. Då har metallen även skapat en kemisk reaktion som påverkat det slutliga färgresultatet.

Färger och överfärgningar

Färgmaterialet jag använde mig av var bland annat olivspad, olivkärnor, skal från apelsin, aubergine, granatäpple, röd lök, gul lök, avkok från svart ris, te, kaffe, hel kompost, rödbetor, avocadokärnor och avocadoskal, gammalt rött vin och rödkål. Färgerna som jag fick fram av de olika färgmaterialen var bland annat i ljusrosa/beige, grön, gul och lila toner. Många plagg hade en ljus eller vit färg från början

och där var det lättare att bestämma färgningsbad utefter vilken färg jag ville plaggen få. Andra plagg jag färgade hade från början en färg och detta påverkade även slutresultatet. Vissa toner på plaggen förändrades från kall till en mörkare varm genom att jag gjorde en överfärgning med till exempel gul lökskal.

Vardagen och hemmiljön

Platsen

Efter att jag kommit hem från min resa så var mitt hem en viktig plats – att flytta runt och vara på resande fot under en längre tid kan bli påfrestande. Min undersökning förflyttades från en global research om en problematisk frågeställning tillbaka till mitt eget hem. Jag behövde byta mitt fokus för att plocka ihop alla delar efter resan och förstå hur jag skulle koppla det till mitt eget liv. Från all teori rörde jag mig mot mitt eget center där görandet, hantverket och eftertanken fick ta plats.

Plattformen för mitt arbete har därför varit min lägenhet och i den har färgningen utspelat sig. Jag började precis där jag stod med att arbeta med ett material från min egen garderob och min egen kompost.

A Dinner To Dye For

En lördag under våren bjöd jag in till en middag med några vänner, de fick en uppmaning i inbjudan som löd: *Ta med dig ett ljust plagg du vill färga och ta med dig en frukt eller grönsak som du tror kan ge en färg.* Tillsammans lagade vi en delikat måltid och till efterrätt färgade vi plaggen med resterna, skalerna och skruvorna från middagen. Det blev ett spännande möte mellan gamla och nya upptäckter och det var ett pedagogiskt sätt att knyta ihop hela kedjan - från maten vi stoppar i oss till pigmenten som vi kan använda till att färga av våra kläder med. Den genialiska rubriken har jag lånat från botanikern, konstnären och mästefärgaren Sascha Duerr som arrangerade en liknande middag med några vänner.

Text och bildmaterial

Under min fältstudie och examensarbete har jag intervjuat, samtalat, interagerat, fotograferat och skrivit. Det är ett stort material som jag samlat på mig under det sista året. I början av examensarbetet fokuserade jag mest på färgningen för att hitta kärnan i görandet och fortsatte att dokumentera mitt arbete med text och foto. Jag visste att jag ville lyfta researcharbetet i samband med presentationen av min färgundersökning men kunde först inte se hur det skulle gå till. Materialet var gediget och jag hade svårt att hitta en balans mellan teori och praktik.

Redan när jag började denna utbildning så skrev jag mycket, jag hade börjat på ett manifest rörande konsumtion men som jag inte riktigt visste hur jag skulle gå vidare med. Efter en handledning förstod jag att det var just den formen jag skulle använda mig av. En plats där jag får säga precis vad jag vill och uppmana andra att hänga på. Jag bestämde mig för att kalla det *Färgningsmanifestet*.

När jag visste hur det skulle se ut började jag dela upp materialet i olika teman som varit viktiga för mig. Mitt arbete växte sig ännu större men jag bestämde mig för att det ändå skulle göras. Det kändes inte rättvist att bara presentera färgningsundersökningen när idén, problematiken, text och bild har varit så viktigt för mig också. Jag funderade mycket på vad jag ville säga och hur jag ville att mottagaren skulle kunna ta till sig mina ord. Mina erfarenheter är att människan inte vill bli tillsagd, därför bestämde jag mig för att berätta om mina erfarenheter utifrån ett "jag" perspektiv för att på ett pedagogiskt sätt inspirera och visa på vad som kan vara möjligt.

Resultatet

Arbetsprocessen

Komposten

Från början hade jag ambitionen att färga med innehållet från en hel kompostpåse – men eftersom min kompostpåse oftast hann börja förmultna i botten innan den blev helt fylld så blev mest bara en sörja som inte gav någon färg. Därför fick jag börja separera, sortera och torka innehållet för att spara ihop till en färgning. Jag insåg också att jag blev tvungen att känna till vad de enskilda delarna kunde ge för färg för att förstå helheten.

Färgningarna

Jag färgade ca 40 klädesplagg med framförallt enskilda delar av komposten. Jämnheten i färgen varierade eftersom plaggen färgades ibland under flera dagar och det då var en omöjlighet att hela tiden röra runt plagget i badet. Jag försökte styra så att fläckigheten fördelades jämt genom att då och då vända på plagget. Under denna period som jag färgat har jag mer och mer förstått mig på vad som händer i baden med de olika färgningsmaterialen. Jag har försökt att vara konsekvent med att alltid har provbitar av andra material i baden för att se hur olika material suger upp pigmenten på olika sätt. Beständigheten i färgen kommer antagligen att variera beroende på hur länge plagget legat i badet, ju längre tid desto mer hållfast. Det ska bli intressant att fortsätta följa plaggen under användning, för att se om färgen förändras över tid och vad det i så fall kan bero på.

Det fanns alltid en spänning närvarande när jag arbetade eftersom jag aldrig helt säkert visste hur resultatet skulle komma bli eller om mögeldoften aldrig skulle gå ur. Kanske skulle materialet bara se

lortigt ut eller att reservagemetoden inte fungerade. Men jag bestämde mig för att låta alla resultat få ta plats i min undersökning eftersom de i allra högst grad var en lärdom.

Sidor i min arbetsbok

Färgningsmanifestet

I en liten katalog med brunt kompostpåseliknande omslag har jag formulerat med bild och text min egen färgningsresa som jag gjort det senaste året. Jag tar avstamp i några rapporter som rör kemikalierna som finns i våra kläder. Vidare leder jag läsaren till en berättelse om Mahatma Gandhi, självständigheten och *den tysta protesten* och problematiken med att eventuellt skala upp den naturliga färgningsindustrin. Slutligen lyfter jag Joseph Beuys tankar om varje människa som konstnär och potentiell revolutionär.

Syftet med att på ett generöst sätt bjuda på mina erfarenheter är att göra läsaren mer medveten om kemikalierna i våra kläder och att sprida mitt budskap om en gemensam protest. Att jag tror att vi genom ökad förståelse för färgningsprocessen kan börja ställa frågor om hur allt hänger ihop och i förlängningen påverka situationen som den idag ser ut.

Jag uppmantrar läsaren att tänka i mindre system och att vi alla kan börja där vi står – genom att exempelvis färga sina kläder med innehållet i komposten. Därför har jag även med några enkla färgningsrecept för den nyfikne. Jag vill att *Färgningsmanifestet* ska fungera som en liten handbok, en inspirationskälla eller en tankeväckare. Att ge bort till en son, förälder, eller vän.

Gestaltningen

Mina tankar under vägen

Mitt mål med gestaltningen var att undersöka och hitta en form där både mitt teoretiska grepp och görandet blir presenterat. En gemensam plats där de båda kan mötas. I tidigare arbeten under utbildningen har jag sett resultat efter en kurs som rekvisita i ett rum men där rummet enbart varit formulerat i ord och skiss. I mitt kandidatarbete ville jag skapa själva rummet.

Mitt hem och vardag har varit min plattform och därför vill jag berätta en historia om det i förhållande till färgningen och görandet. Jag ville placera min undersökning i den vardagliga kontexten igen, där den tysta protesten har tagit plats. Vad kan representera mitt hem? Jag började skissa upp min hemmiljö som bestod av några element. En diskbänk där allt hände, en hylla där mina burkar stod och ett skåp där mina

kläder hängde. Jag köpte mig en diskbänk och provade men något kändes inte rätt – en labbliknande känsla som tog fokus från vad arbetet egentligen handlade om. Jag tyckte det förmedlade komplicerad kemi och att enkelheten försvann. I takt med att mitt textarbete växte fram formulerades olika kapitel om vardagarna. En tematik lyftes under varje dag – jag ville att textdelen skulle prata med plaggen.

Jag sökte efter en hem-markör i min egen historia. Det första jag kommer att tänka på i mitt eget barndomshem är köksstolen. En vanlig Leksandsstol som fanns i de allra flesta hem i den by jag vuxit upp. En stol som allmogebefolkningen i Leksandstrakten har producerat i samma form i nästan 300 år. Med björk från Dalaskogen och av snickare från bygden. För mig representerar den kunskap, hållbarhet, naturliga material – något som går hand i hand med mina tankar om kläderna.

I mitt hem berättar stolarna om måltider och umgänge. Förmiddags- och eftermiddagsfika, syltningar, saftningar, inläggningar och korvstoppling. Nu vill jag addera färgningen till dessa göromål och låta den bli en del av vardagen. Över tid har de gulnat i färgen, patinerats av sylt och smuts och fått skråmor från byxknappar och dragkedjor. När jag lät plaggen möta dessa stolar uppstod ett kroppsligt samtal. Det råa och ofärgade träet fick en hudlik karaktär under vikta och kastade plagg.

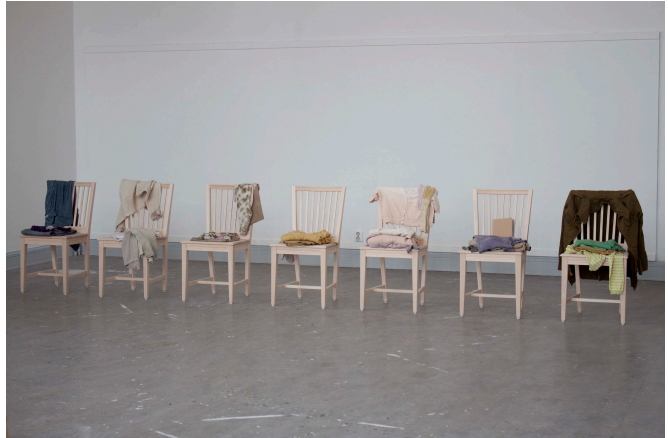
Färgningsmanifestet

- The Expanded Field of Composting

Mitt arbete innehåller två delar, den ena delen är färgningsundersökningen och den andra delen är ett text- och bildmaterial som vuxit fram under min arbetsprocess. De båda är sammankopplande med varandra och skapar tillsammans en berättelse om en färgningsresa, ett görande och ett ställningstagande.

Den första delen av min gestaltning består av arbetsmaterialet, mina kläder, som jag på olika sätt har färgat in med delar från min kompost. Varje plagg berättar en egen historia - om vad de har varit innan, varför just de hamnade i ett specifikt färgbud och vad det blev till slut. De är placerade på sju stycken likadana köksstolar, där en stol representerar de olika veckodagarna eller samma stol fast olika dagar. Plaggen i den naturliga färgskalan möter det obehandlade träet som har en slags icke-färg. De skapar tillsammans en helhet som jag tycker stämmer bra överens med innehållet. Som betraktare hoppas jag att det finns många olika saker att tänka kring. Att de ska känna igen bilden av plagg på en vardaglig stol. Men verket är inte helt utan sitt manifest. På och bredvid stolarna kommer även stora mängder av mitt Färgningsmanifestet att ta plats. De finns till för att spridas, för besökaren att ta med sig hem och ge bort till en vän. På så sätt vill jag få ut mitt ställningstagande och höja medvetandet kring färgningen och kemikalierna i våra kläder samt visa på möjligheterna till förändring. Därför vill jag att den ska fungera som en liten handbok, en inspirationskälla och en tankeväckare.

Jag ser Färgningsmanifestet som ett sätt att kommunicera min praktik som jag de senaste åren arbetat med. Därför ville jag ha ett fristående material som kan leva sitt egna liv. Materialet kommer jag att ta med mig i mitt fortsatta arbete.

Diskussion

Nu när jag i skrivande stund ser tillbaka på min arbetsprocess så har jag fortfarande svårt att vara distanserad. Med tanke på det stora material som jag samlat på mig under det senaste året så finns det fortfarande mycket mer att diskutera än vad som ryms i denna rapport. Jag ser en livslång process som jag säkert kommer att formulera mig olika kring beroende på vad annat som kan vara aktuellt i mitt liv den stunden. Under denna tid har jag lärt mig enormt mycket om naturlig färgning på ett vetenskapligt och teoretiskt plan och jag har börjat lära mig ett hantverk.

Mitt syfte med detta examensarbete var att göra en protest mot de syntetiska färgerna och hitta metoder för att färga naturligt, vilket jag i allra högsta grad har arbetat med. Men min avsikt från början var att undersöka komposten som helhet, något jag ganska snabbt fick släppa för att istället titta på vad de separata delarna i komposten kunde ge för färg. Jag har istället för en färg funnit fler olika. Jag känner fortfarande lusten att arbeta med helheten och kanske att jag nu har verktygen att gå vidare med det.

Målet var också att ringa in essenserna i mitt arbete för att kunna formulera en gestaltning. Jag ville sätta en första punkt eftersom jag under utbildningen egentligen inte sett mina arbeten som enskilda verk utan som en del i något större sammanhang. Så denna gång har jag ganska tydligt testat en presentationsform men måste nog ändå kalla det för ett kommatecken. Den tysta protesten och spåret av görandet har denna gång fått leda mig. Nya tankar uppstår hela tiden och jag kommer hitta nya vägar att gå.

Aktiviteten i gestaltningen har jag funderat mycket på och känner att *Färgningsmanifestet* ger en fördjupning som jag inte vill förlora. I den finns flera delar av görandet som ger ett mervärde till de stilla plaggen som vilar på stolarna. En aktivitet som jag vill lyfta ur görandet är middagen jag arrangerade för

mina vänner. Det var ett lyckat pedagogiskt sätt att visa på relationen mellan maten vi äter och kläderna vi bär. Det fanns ett stort utrymme för samtalet rörande problematiken och de upptäckter som gjordes. Eftersom problematiken i mitt arbete kan röra upp en del uppgivna känslor kändes det bra att på plats fånga upp dem och vända det till något kreativt, roligt och utmanande. Aktiviteten liknande denna är verkligen något som jag kommer att ta med mig och testa i olika varianter beroende på sammanhang och kanske undersöka i en mer performativ tappning.

Själva uppmaningen jag gör med mitt arbete, att jag vill att betraktaren/läsaren ska börja färga sina kläder med komposten är väldigt roligt att tänka kring. Jag visar på hur enkel färgningen kan vara och om nu någon skulle bli inspirerad att haka på så skulle det givetvis vara väldigt roligt. Kanske att vi har en ny ”surdegstrend” att vänta bland *Do It Yourself* befolkningen? Tänk om folk skulle gå runt i kläder färgade med sin kompost, varje person med dess unika blandning av rester. Tänk om man kunde se vilken kost människor har. Tänk om våra kläder är vad vi äter. Detta kan anses utopisk eller som en lekfull och kreativ tanke men för mig finns ett stort allvar bakom. Jag vill visa sambandet mellan mat och pigmenten i våra vardagsliv och förväntar mig inte att dessa drömmar ska slå in men vill skapa förståelse och medvetenhet om helhetsbilden av vårt samhälle. Att saker står i relation till varandra. Att vi måste börja ställa mer frågor och ha ett mer självständigt tänk om tingen runt oss. Jag vill att vi ska förstå vad det är som pågår och faktiskt börja ifrågasätta mer om de kemikalier som finns i våra textilier. Enda vägen till förändring är att börja där man står.

Slutord

Mitt arbete har en stor research bakom sig och jag har under detta arbete vågat ta ett helt grepp om en problematik jag vill diskutera. Arbetet är en *tyst protest* där jag hoppas att fler ska ansluta, i väntan på att vi blir fler kommer jag fortsätta att samtala med dem jag möter, bjuda in till middagar och dela med mig av mina erfarenheter.

Referenslista

Litteratur:

- Appadurai Arjun, *Vredens Geografi; rädslan för de fåtaliga*, 2007, Tankekraft förlag, Stockholm
- Ekstrand Lasse, *Varje Människa En Konstnär; Livskonstnären och samhällsvisionären Joseph Beuys*, 1998, Bokförlaget Korpen
- Gandhi M.K, *The Story of my Experiments with Truth*, 2009, K.R.J. Book International, Delhi
- Hansson, Grop Anna, Ryd, Anna-Maria, *Växtfärga; 100 recept på växtfärgning*, andra upplagan 1976 , tilltryck 1978, LTs förlag, Stockholm
- Jackson Tim, *Välfärd utan tillväxt; Så skapar vi ett hållbart samhälle*, 2012, Ordfront pocket, Stockholm
- Sandberg Gösta och Sisefsky Jan, *Växtfärgning*, 1967, Fjärde upplagan 1978, Norstedts, Stockholm
- Salvadori Alberto, *Andrea Zittel - Between Art and Life*, 2011, Mousse Publishing, Milano
- Östberg Jacob och Kaiser Lars, *Konsumtion*, 2010, Liber AB, Malmö

- *Lev med naturen*, Sanningens Väkares Förlag, 1952, Sala

Dvd:

- Garcia Michel, *Natural Dye Workshop: Colors of Provence using Sustainable Methods*, 2011, Studio Galli för Slow Fibers, Beverly Hills

Rapporter från organisationer:

- Greenpeace, *Toxic Threads: The Big Fashion Stitch-Up*, 2012
- Greenpeace Research Laboratoris, *Technical report 06/2012; Hazardous chemicals in branded textile products on sale in 27 places during 2012*
- Naturskyddsföreningen, *T-tröjor med ett smutsigt förflutet*, 2008
- Sweden Textile Water Initiative, *Guidelines for Sustainable Water Use in the Production and Manufacturing Processes of Textiles and Leather*, 2012
- SwedWatch, *Textilier med ett smustig förflutet - Miljöpåverkan vid tillverkning av hemtextilier som importeras till Sverige*, 2007

Föreläsningar:

- Busch Otto Von, Professor på Textil Konstfack, *Co-craft and The Capabilites of Industriousness*, Crafting the Future, 19/4 2013, 10th European Academy of Design Conference, Göteborg
- Corbonaro Simonetta, Professor in Design Management at the Swedish School of Textiles, *Fashion and Resilience; the Design of a new Prosperity*, 17/4 2013, 10th European Academy of Design Conference, Göteborg
- Fletcher Kate, Reader in Sustainable Fashion at London College of Fashion and director of the consultancy group-Slow Fashion, Röhsska Museet, 16/4 2013.

Intervjuer under fältstudien:

- Intervju med Deeraj Pant, hantverkare på Avani 28/11 2012, Indien
- Intervju med Rashmi Bharti, grundare av Avani, 4/12 2012, Indien
- Samtal med Jesus Ciriza Larraona, grundare av The Colors of Nature, 14/12 2012, Indien
- Samtal med Patrica Alam, grundare av Himalayan Weavers, 11/12 2012, Indien

Workshops/kurser:

- Kurs i växtfärgning med Mia Olsson, hösten 2005
- Kurs i Experimentell Växtfärgning med Jeanette Schäring, våren 2011

Bilder:

Alla fotografier är tagna av Lina Sofia Lundin.